ئالجىرىيە ئىسلام قۇتقۇزۇش ئالدىنقى سېپى

ئېنىقلىما:

بۇ ئالدىنقى سەپ ماھىيەتتە سەلەپىي ئىسلامىي ھەرىكەتتۇر. بۇ ھەرىكەت ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئالجىرىيەنى دۆلەت كىلىشۋاتقان ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي كىرىزىسلەر، پىكرىي، مەدەنىي مۇستەملىكىلەردىن قۇتقۇزۇشقا قادىر، 132 يىل داۋام قىلغان مۇستەملىكىدىن كېيىنكى مۇسۇلمان ئالجىرىيە خەلقىنىڭ سالاھىيىتىنى قوغداپ قىلىش، فرانسۇزلاشتۇرۇش ۋە غەربلەشتۈرۈش ھادىسىسى ئومۇمىيۈزلۈك قاپلىغان دۆلەتتە چوڭقۇر تەسىر قالدۇرۇش قاتارلىق ئىشلارنى ئېتىبارغا ئالغان ئاساستا ئىسلامغا قايتىشقا چاقىرىدۇ. بۇ بىر تۈركۈم ئۆلىمالارنىڭ ئالجىرىيەنىڭ ۋىجدانىنى ئويغىتىش ۋە دىنىي، سىياسىي، ئىجتىمائىي ئىسلاھات تەرەپكە يۈزلىنىشكە ھەرىكەت قىلىشى ئۇلارنىڭ بېسىملارغا دۇچ كىلىشىگە سەۋەپ بولغان.

قورۇلۇشى ۋە ئاساسلىق كىشىلىرى:

◈ 1989 - يىلىدىكى ئالجىرىيە ئىسلام قوتقۇزۇش ئالدىنقى سېپىنىڭ تەسىس قىلىنغانلىقىنى ئېلان قىلىشتىن ئىلگىرى ئۇ يەرلەردە ئېلىپ بېرىلىۋاتقان دەۋەت پائالىيەتلىرى ۋە ئىسلامىي يېغىلىش ئەھۋاللىرىنى "قوتقۇزۇش ئالدىنقى سېپى"نى تەسىس قىلىنىشىنىڭ ئىشارىلىرى، دەپ ھېسابلاش مۇمكىن:

- يەتمىشىنچى يىللارنىڭ ئاخىرلىرىدا ئالجىرىيە ئۇنىۋېرسىتېتلىرى ۋە باشقا جايلاردا ئىسلام ياشلىرى ئاشكارىلىنىشقا باشلىدى. 1988 - يىلدىن ئىلگىرىكى مەزگىللەردە ئىنتىزاملىق ئىسلامىي خىزمەتلەرنى شەيخ مەھفۇز نەھناھ رەھبەرلىكىدىكى خەلقئارالىق قېرىنداشلار جامائىتى، شەيخ ئابدۇللاھ جابۇللاھ رەھبەرلىكىدىكى يەرلىك قېرىنداشلار جامائىتى ۋە دوكتور مەھمۇد بۇجەلخە، ئارقىسىدىن شەيخ مۇھەممەد سەئىيد رەھبەرلىكىدىكى ئوقۇغۇچىلار جامائىتى ياكى مەركىزى ئۇنىۋېرسىتېت مەسچىتى جامائىتى ۋەياكى مالىك ئىبنى نەبىينىڭ ئەگەشكۈچىلىرى دەپ ئاتالغان جامائەتلەردىن ئىبارەت ئۈچ جامائەت تەقسىملەپ ئۈستىگە ئالغان.

- 1982 - يىلى 12 - نويابىر، شەيخ ئەھمەد سەھنۇن، شەيخ ئابدۇللەتىيف سۇلتانىي ۋە دوكتور ئاbbاس مەدەنىي قاتارلىق بىر گورۇپ ئۆلىمالار يىغىن ئاچقان ۋە ئىسلام شەرىئىتىنى تەتبىقلاشنىڭ زۆرۈرلىكى، ئايالLار ۋە شۈبھىلىك كىشىلەرنىڭ مەھكىمە خىزمەتلىرىگە تەيىنلىنىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئىقتىسادتا ئىسلامىي كۆرسەتمىلەرگە تايىنىشقا چاقىرىش، مۇئەسسەسەلەردە ئەر - ئايالLارنىڭ ئارىلىشىپ ئىشلىشىنى رەت قىلىش، چېرىكلىكنى ئەيىپلەش، مەھبۇسلارنى قويۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلىش، دۆلەت ئاپپاراتىدا دىنغا قارشى دۈشمەن جاسۇسلارنىڭ بارلىقىنى تىلغا ئېلىش ... قاتارلىق ئون تۆت ماددىلىق تەلەپنى ئوتتۇرىغا قويغان. (پىكىر ۋە ئەقىدىلىرى پاراگرافىغا قاراڭ)

www.munber.org

◈ شەيخ ئەھمەد سەھنۇن: ئىمام ئابدۇلھەمىد ئىبنى باديسنىڭ تالىبلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، فرانسىيە مۇستەملىكىچىلىرىگە قارشى ئۇرۇشقا قاتناشقان، مۇستەقىللىقكە ئېرىشكەندىن كېيىن ئىسلام بىلەن ھۆكۈم قىلىشقا چاقىرغان؛ چۈنكى ئالجىرىيە ، ئۇ بىر قاتار ئۆلىما ۋە دەۋەتچىلەرنىڭ يېتىشىپ چىقىشىنى ئۈستىگە ئالغان ئىسلام دۆلىتى. يۇقىرىدا زىكىر قىلغان باياننامىگە ئىمزا قويغاندىن كېيىن، قولغا ئېلىنغان ۋە 1984 ـ يىلىغا قەدەر نازارەتنىڭ رەنسى سۈپىتىدە تۇتۇپ تۇرۇلغان.

◈ 1989 ـ يىلى شەيخ ئەھمەد سەھنۇن رەھبەرلىكىدە "دەۋەت بىرلىكى" جامائىتى تەسىس قىلىندى؛ چۈنكى ئۇ ئەزالارنىڭ ئىچىدە يېشى ئەڭ چوڭ كىشى بولۇپ، 83 ياشقا كىرىپ قالغان ئىدى. دەۋەت بىرلىكى بارلىق ئىسلامىي ئېقىملارنىڭ سايىۋىنى ئىدى. دەۋەت بىرلىكىنىڭ ئەزالىرىنىڭ ئارىسىدا مەھفۇز نەھناھ، ئابباس مەدەنىي، ئابدۇللاھ جابۇللاھ، ئەلى بىلھاج ۋە مۇھەممەد سەئىيدلار بار ئىدى.

دەۋەت بىرلىكىنىڭ ئاساسلىق نىشانى تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

ـ ئەقىدىنى ئىسلاھ قىلىش.

ـ ئىسلامىي ئەخلاققا دەۋەت قىلىش.

ـ ئالجىرىيەدىكى ۋەيران بولغان ئىقتىسادنى ياخشىلاش.

ـ پىكىر سەۋىيىسى بويىچە كۆرەش قىلىش.

◈ "دەۋەت بىرلىكى"نىڭ ئەتراپىدا نۇرغۇن دىئالوگلار ئېلىپ بېرىلغان بولۇپ، ئۇنىڭ نەتىجىسىدە بىر قانچە ئېقىم مەيدانغا كەلگەن. ئۇلارنىڭ مۇھىملىرى تۆۋەندىكىچە:

ـ ياش شەيخ ئەلى بىلھاجنىڭ "ئىسلام بىرلەشمە ئالدىنقى سەپ" نى تەشكىل قىلىشقا قىلغان چاقىرىقى. ئەمما دوكتور شەيخ ئابباس مەدەنىي ئۇنىڭغا "ئىسلام قۇتقۇزۇش ئالدىنقى سېپى" دېگەن ئىسمىنى قويۇشنى تەكلىپ قىلدى ۋە بۇنداق ئاتاشنى مۇلاھىزە قىلىپ مۇنداق دېدى: ئالدىنقى سەپ ئوخشىمىغان قاراشلارنى ئۆز ئىچىگە ئالالايدۇ. بۇ ئالدىنقى سەپنىڭ ئىسلامىي بولۇشى؛ چۈنكى ئىسلام ئىسلاھات ۋە ئۆزگەرتىشنىڭ يېگانە يولىدۇر. ئەمما، "قۇتقۇزۇش" سۆزى « سىلەر دوزاخ چۇقۇرىنىڭ گىرۋىكىدە ئىدىڭلار، الله سىلەرنى (ئىسلام ئارقىلىق) ئۇنىڭدىن قۇتقۇزدى. »[1] دېگەن ئايەتتىن ئېلىنغان.

ـ ئەمما شەيخ مۇھەممەد سەئىيد دەسلەپتە ئالدىنقى سەپ تەشكىل قىلىشنى رەت قىلغان. بىراق ئۇ، شەھەر سايلىمىدىن كېيىن ئۇنىڭغا كىرگەن.

ـ مەھفۇز نەھناھمۇ دەسلەپتە "پارتىيە" پىكرىنى رەت قىلغان... كېيىنچە، ئىسلام جەمئىيىتى ھەرىكىتىنى تەسىس قىلغان. شەيخ ئابدۇللاھ جابۇللاھمۇ "ئىسلامىي ئويغىنىش ھەرىكىتى"نى تەسىس قىلغان.

◈ 1989 ـ يىلىنىڭ بېشىدا ئىسلام قۇتقۇزۇش ئالدىنقى سېپىنىڭ قۇرۇلغانلىقى رەسمىي ئېلان قىلىنغان. بۇ ئىش ئالدىنقى سەپنىڭ رەئىسى دوكتور ئاببا س مەدەنىي

[1] ئال ئىمران سۈرىسى، 103 ـ ئايەت.

www.munber.org

ۋە ئۇنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى شەيخ ئەلى بىلھاجنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بىر قاتار مۇستەقىل ئۆلىمالارنىڭ تەكلىۋى بويىچە باشقا ئېلىپ چىقىلغان.

◈ دوكتور ئابباس مەدەني: 1931 ـ يىلى ئالجىرىيەنىڭ شەرقي جەنۇبىدىكى سىيدى ئەقەبە رايۇنىدا دۇنياغا كەلگەن. فرانسىيە ئىستىلاسى دەۋرىدە فرانسۇزلارنىڭ باشلانغۇچ مەكتەپلىرىدە ، كېيىنچە، ئۆلىمالار جەمئىيىتىنىڭ مەدرىسلىرىدە ئوقۇغان. پىداگوگىكا پاكولتىتىدىن ئوقۇش پۈتتۈرگەن. كېيىن، فرانسىيە مۇستەملىكىچىلىرىگە قارشى جىهاد يولىغا كىرگەن ۋە قولغا ئېلىنىپ يەتتە يىل تۈرمىدە ياتقان. مۇستەقىللىق دەۋرى كېلىپ، تۈرمىدىن چىققاندىن كېيىن، ھۆكۈمەت ئۇنى 1975 ـ 1978 ـ يىللىرى سىلىشتۇرما ئوقۇتۇش بويىچە دوكتورلۇق ئۇنۋانى ئېلىش ئۈچۈن لوندونغا ئەۋەتكەن. كېيىن ئۇنىۋېرسىتېتتا ئوقۇتۇش بىلەن شوغۇللىنىش ئۈچۈن ئالجىرىيىگە قايتىپ كەلگەن. ئۇ ئۆلىمالار بىلەن بىرلىكتە 1982 ـ يىلىدىكى ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش ۋە ئىسلام شەرىئىتىنى تەتبىقلاشنى تەلەپ قىلىپ ھۆكۈمەتكە سۇنغان چاقىرىققا قاتناشقان... شۇ يىلىدىكى ۋەقەگە بىۋاستە ئىشتىراك قىلغانلىقى ئۈچۈن قولغا ئېلىنىپ تۈرمىگە تاشلانغان... تۈرمىدىن چىققاندىن كېيىن بەزى ئۆلىمالار بىلەن بىرلىكتە "دەۋەت بىرلىكى"، 1988 ـ يىلىدىكى نان نامايىشى (ئۇلار شۇنداق دەپ ئاتىغان) دىن كېيىن، "ئىسلام قوتقۇزۇش ئالدىنقى سېپى" نى تەشكىل قىلغان... ئۇ ئاخىرىدا باشقا كۆپ ساندىكى ئۆلىمالار بىلەن بىرلىكتە قايتا قولغا ئېلىنغان... ئۇ ھازىرغىچە قاماقتا. (يەنى بۇ كىتابنىڭ1996 ـ يىلىدىكى نۇسخىسى بېسىلغانغا قەدەر).

◈ شەيخ ئەلى بىلھاج: 1956 ـ يىلى تۇنىستا دۇنياغا كەلگەن. فرانسىيە مۇستەملىكىسىگە قارشى قوزغالغان ئىنقىلابتا ئاتا ـ ئانىسى شەھىد بولۇپ كەتكەن. ئەرەب تىلىنى ئۆگەنگەن ۋە ئۆگەتكەن. يەتمىشىنچى يىللارنىڭ ما بەينىدە ئىسلام دەۋىتىگە ئىشتىراك قىلغان. مۇستەفا بۇيەئلىينىڭ جىهادى ھەرىكىتىنى قوللىغان ۋە ئۇنىڭغا ئىشتىراك قىلغان دېگەن جىنايەت بىلەن 1978 ـ يىلىدىن 1983 ـ يىلىغىچە بەش يىل قاماقتا ياتقان. ئابدۇللەتىيف سۇلتاني، ئەھمەد سەھنۇن قاتارلىق ئالجىرىيەلىك ئۆلىمالارنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان. ئۇ يەنە شەيخ ھەسەن بەننا، سەييىد قۇتۇب، ئابدۇلقادىر ئەۋدە ۋە باشقىلارنىڭ كىتابلىرىنى ئۆگەنگەن.

ـ سەلەپىي ئېقىمغا تەۋە بولغانلىقى ئۈچۈن ئىران ئىنقىلاۋىدىن ھاياجانلانمىغان. خۇمەينىنىڭ كىتابلىرىنى تەنقىد قىلغان ۋە بەزى ئالجىرىيەلىكلەرنىڭ شىئەلىشىشىنى ئىسلام دەۋىتى ئۈچۈن خەتەرلىك، ئۇنىڭغا قارشى تۇرۇش ۋاجىب، دەپ ھېسابلىغان. ئىسلام قوتقۇزۇش ئالدىنقى سېپىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسلىكىگە سايلانغان. 1988 ـ يىلىدىكى ئالجىرىيەدە يۈز بەرگەن نامايىشتىن كېيىن قولغا ئېلىنغان... كېيىن قويۇپ بېرىلىپ، ئالدىنقى سەپ ھەرىكىتى تەرىپىدىن چاقىرىلغان ئومۇمىيۈزلۈك ئىش تاشلاش ھەرىكىتىدىن كېيىن، قايتا قولغا ئېلىنغان.

◈ ئالدىنقى سەپ ھەرىكىتى 1990 ـ يىلىدىكى شەھەر باشلىقلىرى سايلىمىغا قاتنىشىپ، 856 شەھەردە يۇقىرى مۇۋەپپىيەتكە ئېرىشكەن. بۇ مۇۋەپپىقىيەتتىن كېيىن، ئالجىرىيەنىڭ ھۆكۈمەت بېشىدىكى پارتىيە (ئازادلىق ئالدىنقى سېپى) ئىسلام قوتقۇزۇش ئالدىنقى سېپىنىڭ ئۆزىنىڭ ھۆكۈمەتتىكى ئورنى ئۈچۈن خەتەرلىك ئىكەنلىكىنى ھېس قىلغان، ئالجىرىيە ھۆكۈمىتى بۇ ئالدىنقى سەپنىڭ ئىلگىرلەش

www.munber.org

يوللىرىغا نۇرغۇنلىغان توسالغۇلۇقلارنى قويۇشقا باشلىغان ۋە يېڭى سايلام تۈزۈمى يولغا قويغان.

◈ بۇ ئىشنىڭ ئارقىسىدىنلا ئىسلاھات تەلەپ قىلغان كەڭ كۆلەملىك نامايىش چىققان ۋە ھۆكۈمەتنىڭ ئوق چىقىرىش بىلەن قارشى ئېلىشى سەۋەبلىك قانلىق توقۇنۇش بىلەن ئاخىرلاشقان. بۇ ئىشتىن كېيىنلا ئاباس مەدەنىي بىلەن ئۇنىڭ مۇئاۋىنى ئەلى بىلھاج دۆلەتنىڭ بىخەتەرلىكىگە سۇيىقەست قىلغان، دېگەن تۆھمەت بىلەن قولغا ئېلىنغان.

◈ ئالدىنقى سەپ رەھبەرلىرىنىڭ قولغا ئېلىنىشىغا قارىماي، **1991**-يىلى ئالجىرىيەدىكى ھۆكۈمەت سايلىمىغا قاتنىشىپ، بىرىنچى باسقۇچتا ئەسلىدىكى **228** ئورۇندۇقنىڭ **188**نى قولغا كەلتۈرگەن. ھۆكۈمەتنى ئىدارە قىلىۋاتقان پارتىيە ئاران **16** ئورۇندۇققا ئېرىشەلىگەن.

- ھۆكۈمەت سايلىمىدا ئالدىنقى سەپنىڭ ئۇتۇپ چىقىشى پۈتۈن غەربكە تەھدىد ئېلىپ كېلىدىغان خەتەر، دەپ ھېسابلاندى. (**1990**-يىلىدىكى فرانسۇز، ئىنگلىز گېزىتلىرىغا قاراڭ!)

- ئەھلى سەلىپ كۈچلىرى تەرىپىدىن ئالدىنقى سەپكە قارشى يۇشۇرۇن سۇيىقەستلەر باشلاندى. ئاممىۋي ئاخبارات ۋاستىلىرى قوتقۇزۇش ھەرىكىتىنىڭ ئوبرازىنى خۇنۇكلاشتۇرۇش ئۈچۈن مەركەزلىك ھالدا دولقۇن قوزغىدى...ئالدىنقى سەپ كىشىلىرى ئىدارە قىلغان شارائىتتا ئالجىرىيەنى كۈتىدىغان قاراڭغۇ كېلىچەكلەردىن بىشارەتلەرنى بېرىشكە باشلىدى.

- ئىسلامغا قارشى كۈچلەرنىڭ ئەڭ مۇھىم غايىسى، سايلامنىڭ ئىككىنچى باسقۇچىنى تاماملاتقۇزماسلىق ئىدى.

◈ ئالدىنقى سەپنىڭ ۋاقىتلىق رەئىسى شەيخ ئابدۇلقادىر ھەششانىي ھىجرىيەنىڭ **1412**-يىلى، رەجەب ئېيىنىڭ **18**-كۈنى (**22/01/1992**) ئەسكەرلەرنى ئىنقىلابقا قۇتىرىتىش جىنايىتى بىلەن قولغان ئېلىندى.

- بۇلاردىن كېيىن، ئالدىنقى سەپ بويىچە ئومۇمىيۈزلۈك قولغا ئېلىنىش باشلىنىپ كەتتى، مىڭلىغان كىشىلەر قولغا ئېلىندى. مانا مۇشۇ يەردىن باشلاپ ئىسلام قوتقۇزۇش ھەرىكىتى ئالجىرىيە ۋە ئۇنىڭ سىرتىدىكى ئىسلامغا قارشى كۈچلەر بىلەن بولغان توقۇنۇشۇش، قېيىن قىستاقلار باسقۇچىغا كىردى.

◈ ۋەقەلەر جەريانىدا كۆزگە كۆرۈنگەن ئالدىنقى سەپنىڭ ئاساسلىق كىشىلىرىدىن يەنە تۆۋەندىكىلەرنى ساناش مۇمكىن:

- قۇتقۇزۇش ئالدىنقى سېپىنىڭ ۋاقىتلىق ئىجرائىييە ئورگىنى سىياسىي كومىتېتىنىڭ رەئىسى رابىھ كەبىير.

- شەيخ مۇھەممەد سەئىد، ئاباس مەدەنىينىڭ ۋارىسى سۈپىتىدە ئوتتۇرىغا چىققان ۋە قولغا ئېلىنغان.

- كېڭەش مەجلىسىنىڭ ئەزاسى شەيخ زۇبدە ئىبنى ئەزۇز.

www.munber.org

ـ شەيخ يەخلۇف شەراتىي: ئۇممۇلقۇرا ئۇنىۋېرسىتېتىنى تاماملىغان بولۇپ، سىركاجى تۇرمىسىدا قەتىل قىلىنغان (ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن)

پىكىر ۋە ئېتىقادلار:

◈ قوتقۇزۇش ئالدىنقى سېپى ئىسلام بارلىق زامان ۋە ماكانغا مۇناسىپ كېلىدۇ، ھاياتنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي ۋە باشقا بارلىق ساھەلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، دەپ ئېتىقاد قىلىدۇ... ئالدىنقى سەپ ئۆزىنىڭ بىر قىسىم پرىنسىپلىرىدا مۇسۇلمان قېرىنداشلار ھەرىكىتى بىلەن ئۇچرىشىپ قالىدۇ.

◈ ئالدىنقى سەپ ھەرىكىتى ئۆزىنىڭ ھەرىكەت ۋە دەۋەت دائىرىسىنىڭ ئەقىدە، قانۇن ۋە ھۆكۈم ساھەلىرىنىڭ كىتاب ۋە سۈننەت ئىكەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنىڭ پىكىر ئۆرنىگى ئىسلام تارىخىدىكى سەلەپى ئېقىمدۇر.

◈ ئالدىنقى سەپ ھەرىكىتى **1989** ـ يىلى 7 ـ مارتتا ئۆزىنىڭ سىياسىي، ئىجتىمائىي پروگراملىرى ۋە پرىنسىپلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان بىر دوكلاتنى ئالجىرىيەنىڭ رەئىسىگە تەقدىم قىلغان. بۇ دوكلات تۆۋەندىكىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ:

ـ دۆلەت رەئىسى مۇسۇلمان خەلققە ھاكىم بولغانكەن، ئىسلام شەرىئىتىنى تەتبىقلاشتا چىڭ تۇرۇش.

ـ ساۋابنى كۆزدە تۇتۇپ مەھكىمىنى مۇستەقىل قىلىش.

ـ مائارىپ سىستېمىسىنى ئىسلاھ قىلىش.

ـ ئالجىرىيە ئاياللىرىنىڭ ئۆي ۋە ئىش ئورۇنلىرىدىكى ھۆرمەت ۋە ھوقۇقىنى ھىمايە قىلىش.

ـ ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلىدىغان ساھەلەرنى مۇئەييەنلەشتۈرۈپ، ئۇنىڭ ۋاقىت جەدۋىلىنى تۈزۈش.

ـ مىللىي جەمئىيەتلەرنى قويۇپ بېرىش ۋە ئۈچ ئاي ئىچىدە سايلام ئېلىپ بېرىشقا چاقىرىش.

ـ يەرلىك سايلاملارنىڭ ساغلاملىقىغا كاپالەتلىك قىلىدىغان مۇستەقىل ھەيئەتلەرنى تەشكىل قىلىش.

ـ مالىيە نازارىتى ھەيئىتىگە قايتا قاراپ چىقىش.

ـ بىخەتەرلىك سىياسىتىگە قايتا قاراپ چىقىش.

ـ ئاخبارات ۋاستىلىرىنىڭ رەسمىي شەكىلدە مونوپول قىلىنىشىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش.

ـ خەلقنىڭ تەلۋىگە قارشى دۆلەت زوراۋانلىقىنى توختىتىش.

www.munber.org

ـ ئىشسىزلىقنىڭ كۆپىيىپ كېتىشى، ئىقتىدارلىق كىشىلەرنىڭ سىرتقا ئېقىشى ۋە زەھەرلىك چېكىملىكلەرنىڭ يامراپ كېتىشى قاتارلىق ئىشلارغا چەكلىمە قويۇش.

ـ ئالجىرىيەلىك مۇھاجىرلارنى ھىمايە قىلىش، ئۇلارنىڭ ئىسلامىي تەلىم ـ تەربىيە ئېلىشىغا كاپالەتلىك قىلىش ۋە ئۇلارنىڭ قايتىپ كېلىشى ئۈچۈن قولايلىق يارىتىپ بېرىش.

ـ جۇڭگو، ھىندىستان، سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى ۋە بۇلغارىيىدىكى مۇسۇلمانلارنى ئېزىش مەسىلىسىگە چەك قويۇش ئۈچۈن بۇ ئىشلارغا ئارىلىشىش.

ـ پەلەستىندىكى خەلق قوزغىلىڭىغا ياردەم قىلىش ۋە ئافغانىستان مۇجاھىدلىرىنى قوتقۇزۇش ئۈچۈن پىلان تۈزۈش.

◈ ئالدىنقى سەپنىڭ پىكىر ۋە پرىنسىپلىرى دوكتور ئابباس مەدەنىيگە ئوخشىغان بىر قىسىم ئۆلىمالارنىڭ "1989 ـ يىلى 12 ـ نويابىر نىداسى" دەپ ئاتىغان نىدالىرى ۋە ئالدىنقى سەپنىڭ ھۆكۈمەتكە، خەلققە قاراتقان باياناتلىرىدىن ئاشكارا ئوتتۇرىغا چىقىدۇ. ئۇلارنى تۆۋەندىكىچە قىسقارتىش مۇمكىن:

ـ خەلققە ئەركىنلىك پۈرسىتى ھازىرلاپ بېرىش، ئۇلاردىن زۇلۇم ۋە ئىستىبدادنى كۆتۈرۈۋېتىش.

ـ ئىسلام ئىقتىسادىغا تايىنىپ، ھارام بىلەن مۇئامىلە قىلىشتىن چەكلەش.

ـ يالىڭاچلىققا چاقىرىدىغان فرانسىيىچە ئۇسلۇبنى رەت قىلىپ، ئائىلە ئىشلىرىدا شەرىئەتنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش.

ـ مەدەنىيەت مۇستەقىللىقىنى تەلەپ قىلىش، مەدەنىيەت ئوقۇمىنى بۇرمىلاشقا قارشى تۇرۇش.

ـ تەلىم ـ تەربىيە ۋە مەدەنىيەتتىن ئىسلامىي مەزمۇنلارنى چىقىرىۋېتىشنى ئەيىبلەش.

ـ ئاخبارات ۋاستىلىرىنى ئىسلامىي ئويغىنىشقا قارشى دۆلەت تەرىپىدىن ئىشلىتىشكە قارشى تۇرۇش.

ـ ئەقىدىگە ھۆرمەتسىزلىك قىلغانلارنى ئىسلام شەرىئىتى بويىچە جازالاش.

ـ قۇرئان ۋە سۈننەتنى ئاساس قىلغان ئۇسلۇب بويىچە خەلقنى ئويغىتىش.

ـ قۇرئان كەرىم ۋە سۈننەتتە تولۇپ ياتقان ھىدايەت نۇرى بىلەن ئەقىللەرنى نۇرلاندۇرۇش، ئۇنىڭدىكى روھىي غىزالار ئارقىلىق ۋىجدانىنى قانائەتلەندۈرۈش ۋە ئاكتىپ ئىمانى ئېنېرگىيە ئارقىلىق ئىرادىنى كۈچلەندۈرۈش.

ـ خەلقنىڭ تارىخىي مەنپەئەتلىرى، ئىنسانىي ۋە تەبىئىي بايلىقلىرىنى ۋاقىت زايا قىلماستىن قوتقۇزۇش ئۈچۈن دورۇست دىنغا ئەمەل قىلىش.

ـ ئىسلامىي سەپنى بىرلەشتۈرۈش، ئۇممەتنىڭ بىرلىكىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن پائالىيەت ئېلىپ بېرىش. ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن: «(ئى ئىنسانلار!) سىلەرنىڭ

www.munber.org

دىنىڭلار ھەقىقەتەن بىر دىندۇر. مەن سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلاردۇرمەن، ماڭىلا ئىبادەت قىلىڭلار.»[1]

«مۆمىن مۆمىنگە نىسبەتەن، بىر ـ بىرىگە كىرىشىپ كەتكەن بىناغا ئوخشايدۇ» ـ ھەدىس شەرىف.

ـ بارلىق ئىدىئولوگىيەلىك، سىياسىي، ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي قىيىنچىلىقلارنىڭ ھەممىسىگە ئىسلام دائىرىسىدە ئومۇمىيۈزلۈك ۋە مۇكەممەل بەدەل (سەپلىمە) تەقدىم قىلىش. ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن: «إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللَّهِ الإِسْلاَمُ» «ھەقىقەتەن الله نىڭ نەزىرىدە مەقبۇل دىن ئىسلام (دىنى) دۇر.»[2]

يەنە مۇنداق دېگەن: «إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يِهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ» «بۇ قۇرئان ھەقىقەتەن ئەڭ توغرا يولغا باشلايدۇ»[3]

ـ ئىنسانىيەتنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۈلگە قىلغان ھالدا ئومۇمىيۈزلۈك قۇتقۇزۇش. ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن: «وَكُنتُمْ عَلَىَ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا» «سىلەر دوزاخ چۇقۇرىنىڭ گىرۋىكىدە ئىدىڭلار، الله سىلەرنى (ئىسلام ئارقىلىق) ئۇنىڭدىن قۇتقۇزدى.»[4]

ـ تەشەببۇسكارلىق روھىنى رىغبەتلەندۈرۈش، سىياسىي، ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي، مەدەنىي ۋە ھازارىي قورۇلمىلاردا ئەقىلنى، ھوشيارلىقنى ۋە بارلىق ياخشى ئىرادىلەرنى ئىشقا سېلىش.

◈ ئالدىنقى سەپ ئومۇمەن غەرب، خۇسۇسەن فرانسىيە مەنپەئەتلىرىگە قارشى مەيداندا تۇردى. بۇ مەنپەئەتلەر تۆۋەندىكىلەردە ئۆز ئىپادىسىنى تاپىدۇ:

ـ ئىسلامنى پۈتۈنلەي سىياسىي ساھەدىن يىراقلاشتۇرۇش.

ـ بازارلارنى ياۋروپا ۋە ئامېرىكاماللىرى ئۈچۈن ئېچىۋېتىش.

ـ مۇسۇلمان ئالجىرىيە جەمئىيىتىنى غەربلەشتۈرۈشنى تېزلىتىش ۋە بارلىق شەكىللىرى بىلەن فرانسىيە مەدەنىيىتىدە قالدۇرۇش.

◈ مانا بۇ سەۋەپلىك، ئالدىنقى سەپنىڭ مەملىكەتلىك سايلامدا ئۇتۇپ چىقىشى غەربنىڭ قارىشى بويىچە بۇ مەنپەئەتلەر ئۈچۈن ھەقىقىي خەتەر بولۇپ قالغان ئىدى. سەييىد ئەھمەد غەزالىي، بىلەت نەتىجىسى ئوتتۇرىغا چىققاندا "خەلق دېموكراتىيىگە قارشى ئاۋاز بەردى." دەپ ئاشكارا ئوتتۇرىغا قويغان. بۇنىڭ نەتىجىسى سايلامنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش بىلەن تۈگەللەندى؛ چۈنكى ئۇلار ئىسلامسىز دېموكراتىيەنى ئارزۇ قىلىشاتتى. شۇنىڭدەك ئەسكەرلەر ئارىلاشتى، سايلامدا ئۇستۇنلۇك قازانغان تەرەپكە ھۆكۈمەتنى تىنچلىق بىلەن ئۆتكۈزۈپ بېرىش، ھۆكۈمەتنىڭ تەشكىلى ئاپپاراتىنى يېڭىدىن ئورۇنلاشتۇرۇش ۋە ئەسكەر تەرىپىدىن ھىمايە قىلىنغان ھۆكۈمەت تەشكىللەش ئۇسلۇبىغا زورلۇق ئىشلەتتى. ئىسلامىي كۈچنىڭ تەسىرىنى توختىتىش ئۈچۈن ئالدىنقى سەپنىڭ ياشلار ۋە رەھبەرلەردىن تەركىپ تاپقان كۈچلىرىنى قولغا ئېلىپ، سەھرانىڭ ئوتتۇرىسىدىكى يىراق تۈرمىلەرگە يوللاشقا باشلىدى. ئىدارە

---

[1] ئەنبىيا سۈرىسى، 92 ـ ئايەت.
[2] ئال ئىمران سۈرىسى، 19 ـ ئايەت.
[3] ئىسرا سۈرىسى، 9 ـ ئايەت.
[4] ئال ئىمران سۈرىسى، 103 ـ ئايەت.

www.munber.org

مەھكىمىسى ئالدىنقى سەپنى توختىتىۋېتىش، بارلىق پائالىيەتلىرىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش يولىدىكى بارلىق ئىشلارنى بىجىرىش ئىمكانىيىتى يارىتىش ئۈچۈن پۈتلىرى ئاستىدىكى بىساتلارنى تارتىۋېلىش قارارىنى چىقاردى. ئەمما ئالدىنقى سەپنىڭ رەھبەرلىرى ئالجىرىيەدە ئىسلام دۆلىتى مەۋجۇت، ئۇ، ئاللاھ خالىسا بۈگۈن ياكى ئەتە ئۇلار ياكى باشقىلار تەرىپىدىن ئەمەلدىن قالدۇرۇلمايدىغانلىقىنى ئېلان قىلىدۇ. ئالدىنقى سەپنىڭ مۇتلەق ئۈستۈنلۈك بىلەن نەتىجە قازىنىشى بىلەن ئالجىرىيە رەئىسى ئەششازىلىي ئىبنى جەدىيد ئىستىپا سوردى. رەئىسلىكنى سۈيىقەست بىلەن ئۆلتۈرۈلگەن مۇھەممەد بۇزىياف ئۈستىگە ئالدى. ۋەقەلەر ھازىرغىچە توختىماي داۋاملىشىپ كەلمەكتە.

ئەقىدە ۋە پىكىرلىرىنىڭ يىلتىزى:

كىتاب، سۈننەت ۋە سەلەپ ـ سالىھلارنىڭ مېتودلىرىغا قايتىش نوقتىسىدا ئالجىرىيەدىكى ئىبنى بادىيستىن ئەلئىبراھىمىيغا قەدەر بولغان ئۆلىمالار جەمئىيىتىنىڭ قاراشلىرى قۇتقۇزۇش ئالدىنقى سېپىنىڭ پىكرى يىلتىزلىرى ھېسابلىنىدۇ. شۇنىڭدەك ھەسەن بەننا، سەييىد قۇتۇبلارنىڭ كىتابلىرى ۋە ئۇلاردىن باشقا ئالدىنقى سەپ تايىنىدىغان ئىسلامىي ئويغىنىشنىڭ پىكرىي قائىدىلىرىمۇ ئۇلارنىڭ پىكرىنىڭ يىلتىزىنى تەشكىل قىلىدۇ.

يۇقىرىقىلاردىن شۇ نەرسە ئايدىڭلىشىدۇكى: ئالجىرىيەدىكى ئىسلام قۇتقۇزۇش ئالدىنقى سېپى يېغىنچاقلاپ ئېيتقاندا، سەلەپىي يۆنىلىشتىكى ئىسلامىي ئىسلاھات ھەرىكىتىدۇر. ئۇ ئىسلامنىڭ مۆتىدىل يولىنى تۇتىدۇ. ھاياتنىڭ ھەر قايسى ساھەلىرى بويىچە ئىسلام بىلەن ھۆكۈم قىلىشقا چاقىرىدۇ. دۆلەت رەئىسىنىڭ مائارىپ، بىخەتەرلىك ۋە ئاخبارات سىستېمىلىرىنى ئىسلامنىڭ ساغلام ئەقىدىسى نۇرى ئاستىدا ئىسلاھ قىلىش بىلەن بىرگە، مۇسۇلمان خەلقنى ئىدارە قىلغانىكەن ئىسلام شەرىئىتىنى تەتبىقلاشتا چىڭ تۇرۇشىنىڭ زۆرۈر ئىكەنلىكى قارىشىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ. ئالدىنقى سەپ ئومۇمەن غەربنىڭ، خۇسۇسەن فرانسىيىنىڭ مەنپەئەتلىرىگە قارشى تۇرىدۇ. بۇ مەنپەئەتلەر ئىسلامنى پۈتۈنلەي سىياسىي ساھەدىن يىراقلاشتۇرۇش، بازارلارنى ياۋرۇپا ۋە ئامېرىكا ماللىرى ئۈچۈن ئېچىۋېتىش، مۇسۇلمان ئالجىرىيە جەمئىيىتىنى غەربلەشتۈرۈشنى تېزلىتىش ۋە بارلىق شەكىللىرى بىلەن فرانسىيە مەدەنىيىتىدە قالدۇرۇشلاردا ئۆز ئىپادىسىنى تاپىدىغان بولۇپ، بۇنى ئالجىرىيە جەمئىيىتى رەت قىلىدۇ. بۇ ئالدىنقى سەپ، ئالدىراقسانلىق، خىتابنى مۇرەككەپلەشتۈرۈش ۋە باسقۇچلارنى ئېتىبارغا ئالماسلىق قاتارلىق مەسىلىلەر بويىچە ئەيىبلىنىدۇ.

ئەتراپلىق مەلۇمات ئۈچۈن پايدىلىنىش مەنبەلىرى:

www.munber.org

ئىسلامىي ساھەدىكى يېڭىلىقى سەۋەپلىك قۇتقۇزۇش ئالدىنقى سېپى توغرىسىدا يېزىلغان ئەسەرلەر بولمىغانلىقى ئۈچۈن، ھازىرچە مەۋجۇت بولغان مەنبەلەر تۆۋەندىكىچە:

- د.مۇستەفا ھىلمىي: الصحوة الإسلامية والعودة إلى الذات.
- د.مۇھەممەد فەتھىي ئوسمان: تأثير السلفية في المجتمعات المعاصرة.
- د.مۇھەممەد فەتھىي ئوسمان: عبد الحميد بن باديس رائد الحركة الإسلامية المعاصرة بالجزائر.
- سەفۋەت مەنسۇر: نماذج من الحركات الجهاد الإسلامية الحديثة- "السنوسية- الباديسية- القسامية".
- "بايان" ژۇرنىلى _ 23،48 ـ سانلار (بۇلاردا ئالجىرىيەدىكى ھادىسىلەر توغرىسىدا مەلۇماتلار بار.)
- "مۇجتەمەئ" ژۇرنىلى ـ 26/6/1990 ـ كۈنكى سانى: ئالدىنقى سەپنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ئەلى بىلھاج بىلەن ئۆتكۈزۈلگەن سۆھبەت.
- "ئىسلاھ" ژۇرنىلى، 169 ـ سان (ھىجرىيە 1412 ـ يىلى رەجەب ئېيىنىڭ 2 ـ كۈنى)
- "ھايات" گېزىتى: 10588، 10589، 10590 ـ سانلىرى/ مىلادى1992 ـ يىل فېۋرال، ھىجرىيە 1412 ـ يىل شەئبان.
- ئەلى بىلھاجنىڭ ئەلبانىي بىلەن ئۆتكۈزگەن سۆھبىتى (لىنتا)
- ئابدۇلۋاھھاب تارىيرىي، سەلمان ئەلئەۋدە ۋە بىشر ئەلبىشىر قاتارلىق ئۆلىمالارنىڭ لىنتا ۋە جۈمە خۇتبىلىرى.

www.munber.org